

ЖУРНАЛИСТИКА жана PR / ЖУРНАЛИСТИКА и PR / JOURNALISM and PR
УДК

ЖАСАЛМА ИНТЕЛЛЕКТТИН ЖАҢЫЛЫКТАРДЫ ДАЯРДОО ПРОЦЕССИНЕ ТИЙГИЗГЕН ТААСИРИ

Майрамбек кызы Элина

Ош мамлекеттик университети, Кыргызстан

Аннотация

Бул макалада жасалма интеллекттин (ЖИ) жаңылыктарды даярдоо процессине тийгизген таасири изилденет. Санарип доорунда ЖИ журналистиканын ар бир этабында – маалымат чогултуу, фактыларды текшерүү, текстти редакциялоо жана аудиторияга жеткирүүдө кеңири колдонулууда. Авторлор ЖИнин мүмкүнчүлүктөрү журналистиканын ылдамдыгын жана натыйжалуулугун арттырып жатканын белгилешет. Ошол эле учурда, этикалык көйгөйлөр, тактык жана адамдык чыгармачылыктын орду тууралуу талаштар жаралууда. Макалада дүйнөлүк жана жергиликтүү тажрыйбалар салыштырылып, ЖИ колдонуунун оң жана терс жактары талданган. Натыйжада, журналистика тармагында ЖИнин интеграциясы кесиптик стандарттарды кайра карап чыгууга жана жаңы методологиялык ыкмаларды иштеп чыгууга алып келери көрсөтүлөт.

Ачкыч сөздөр: жасалма интеллект, журналистика, жаңылык даярдоо, медиатеchnология, этика

Шилтеме үчүн: Майрамбек кызы Э. (2025). Жасалма интеллекттин жаңылыктарды даярдоо процессине тийгизген таасири. *Евразия изилдөөлөрү ачык журналы*, 2(2), бб. 49-62. DOI: 10.65469/eijournal.2025.2.6

Жасалма интеллект жана медиада колдонулушу

Азыркы замандын өнүгүшү менен жасалма интеллекттин (ЖИ) ролу абдан чоң. Ал бир гана журналистикада эмес, бардык тармактарда кеңири колдонулууда. Мисалы, медицина тармагында ЖИнин жардамы менен диагноз коюу процесси жеңилдеп, ал медиктерге чоң жардам берип жатат. Кыргызстанда массалык маалымат каражаттары (ММК) бул деңгээлге жете элек болушу мүмкүн, бирок ЖИнин жардамы менен аларды автоматташтыруу мүмкүнчүлүгү бар. Мисал катары чат-ботторду айтууга болот.

Жасалма интеллект (ЖИ) деген эмне? Жасалма интеллект (ЖИ) – бул машиналардын, өзгөчө компьютердик системалардын жардамы менен адамдын акыл-эс процесстерин моделдөө технологиясы. ЖИнин негизги багыттары катары эксперттик системалар, табигый тилди иштетүү, кепти таануу жана компьютердик көрүнүш (компьютердик көрүү) сыяктуу колдонмо тармактар көрсөтүлөт. Бул технологиялар адам интеллектуалдык ишмердүүлүгүнүн айрым элементтерин автоматташтырууга жана

натыйжалуулугун жогорулатууга мүмкүндүк берет. Өзгөчө соңку жылдары ЖИни колдонуу аркылуу адамдын күнүмдүк жашоосу бир топ жеңилдеп, ар кандай тармактарда – саламаттыкты сактоо, билим берүү, транспорт, өндүрүш жана кызмат көрсөтүү чөйрөлөрүндө кеңири колдонулуп жатканы байкалууда. Жасалма интеллект, жалпысынан алганда, адам акыл-эс процесстерин техникалык каражаттар, негизинен компьютердик системалар аркылуу ишке ашырууну максат кылат.

Жасалма интеллект — бул биздин замандын технологиялык жаңы доорунун башталышы десек болот. Айрыкча чыгармачыл тармактарда көпчүлүк колдонуучулар ЖИ (жасалма интеллект) медиа жана көңүл ачуучу контентти түзүүдө өсүп жаткан маанилүү ролду ойной тургандыгына макул болушат. Себеби контент жаратуучулардын көбү жасалма акылдын ар кандай шаймандары менен инструменттерин колдонуп, кызыктуу жана сапаттуу контент түзүүгө жетишүүдө. Мындан тышкары, айрым ЖИ менен иштеген инструменттер мазмунду керектөөнү да жакшыртып жатат. Мисалы, агымдык платформалардагы жекелештирилген сунуштар же болбосо музыка менен видеону табуу үчүн үн жардамчыларын колдонуу барган сайын көбөйүүдө. Жасалма интеллект технологиялары контент жаратууну да, аны керектөөнү да бир топ ыңгайлуу жана натыйжалуу кылууда [13, 9-б.]. Жасалма интеллектке кыскача аныктама бере кетсек, бул — машиналардын, өзгөчө компьютердик системалардын жардамы менен адамдын акыл-эс процесстерин моделдештирүү технологиясы. ЖИнин негизги колдонмолоруна эксперттик системалар, табигый тилди иштетүү, кепти таануу жана компьютердик көрүнүш (визуализация) кирет [1, 2-б.]. (ЖИ) чыгармачыл тармактардагы жана контент жаратуу чөйрөсүндөгү маанилүү ордун көрсөтүп турат. Автор ЖИни “технологиялык жаңы доордун башталышы” катары мүнөздөп, анын таасири күндөн күнгө күчөп жатканын белгилейт. Чын эле, бүгүнкү күндө көптөгөн контент жаратуучулар ЖИнин ар түрдүү шаймандарын колдонуп, кызыктуу, оригиналдуу жана сапаттуу контент жарата алышууда. Бул өз кезегинде көрүүчүлөрдүн, угуучулардын жана окурмандардын көңүлүн бурат.

Жасалма интеллект медиакоммуникация өнүктүрүүдө чоң роль ойнойт. Жаңы нейрондук тармактагы технологиялар тарабынан киргизилген коркунучтарды да, мүмкүнчүлүктөрдү да сөз кылабыз. Жасалма интеллект медиакоммуникацияда, бизнесе, медицинада жана саламаттыкты сактоодо жигердүү колдонулуп, миллиондогон адистерди жана бейтаптарды камтыйт. Жасалма интеллектти ишке ашыруу менен байланышкан этика, жеке жашоо жана социалдык адилеттүүлүк маселелерине өзгөчө көңүл бурулат. (ЖИ) контент жаратуу, аудиториянын кызыгуусун талдоо, маалымат агымын башкаруу жана фейк жаңылыктар менен тыгыз күрөшүүдө күчтүү инструмент катары колдонулушу тууралуу сөз болот. Жасалма интеллект массалык коммуникация чөйрөсүндө да активдүү колдонула баштады. Мисалы, 2009 – жылы россиялык изилдөөчүлөр ММКны өнүктүрүүдөгү негизги тренддердин бирин-"медиа индустрияга жана медиа тутумга жаңы маалыматтык-коммуникациялык технологиялардын активдүү киришин" аныктап, муну "дал ушул рынок, экономикалык система катары, технологиялык прогрессти кадимкидей кабыл алат" деп түшүндүрүшкөн.

Жасалма интеллект технологияларынын өнүгүшү тексттерди, аудио жана видеолорду камтыган автоматташтырылган контентти түзүү мүмкүнчүлүгүнө алып келди. Бул көрүнүш күнүмдүк тапшырмаларды автоматташтыруудан баштап, Чыгармачыл контентти түзүүгө

чейин кеңири практикалык колдонмолорго ээ. Жасалма интеллект медиа компаниялардын мазмунун жана маркетинг стратегияларын оптималдаштырууга мүмкүндүк берген колдонуучунун жүрүм-туруму жөнүндө чоң көлөмдөгү маалыматтарды талдоого жардам берет. Ушул аспектилердин бардыгы кеңири колдонулуп жатат. Өнүгүү перспективалары жана абдан келечектүү. Азыртадан эле ЖИ Иштеп чыгуучулар жасалма интеллект аркылуу адам чыгармаларынан кем калбай турган жаңы искусство, музыка, адабият жана башка маданий өнүмдөрдү жаратуу максатын көздөп жатышат. Буга музыканы, чиймелерди, видеотасмаларды жана жада калса китептерди автоматтык түрдө жаратуу кириши мүмкүн. [13]

Бул жерде автор ЖИ деги маалымат агымын башкаруу жана фейк жаңылыктар менен тыгыз күрөшүүдө күчтүү инструмент катары колдонулушу тууралуу сөз кылган. Азыркы учурда ЖИ иштеп чыгуучулар жасалма интеллект аркылуу адамдардын чыгармачылыгын даңазалоо боюнча болуп жатат. Адам атайын билимге ээ болуу үчүн жогорку окуу жайда 4 жыл окуса, жасалма интеллект ал 4 жылдык билимди 4 мүнөттө өздөштүрүп алышы мүмкүн. Ошондой эле жасалма интеллект медиа тармагында чоң өзгөрүүлөрдү алып келди десек да болот. Жасалма интеллект адамдын аң-сезиминин деңгээлине жетип, атүгүл, андан ашып кетиши мүмкүн дейт айрым эксперттер. Азыркы учурда 2025-жылдын башында жердин калкы болжол менен 8 250 423 613 адамды түзгөн. 2024-жылы дүйнө жүзү боюнча болжол менен 5,5 миллиард интернет колдонуучу болгон. Бул 2023-жылга салыштырмалуу 227 миллион адамга көп. Учурда дүйнө калкынын болжол менен 68% Интернетке кирүү мүмкүнчүлүгүнө ээ жана бул көрсөткүч өсүүдө. 2024-жылы (ЖИ) куралдарын колдонуучулары 314 миллион адам болсо, калган дүйнө жүзү боюнча болжол менен 1,5 миллиард адам жасалма интеллекттин бир түрү болгон чат-ботторду (ChatGPT) колдонушат. Мобилдик колдонуучулардын 97% жасалма интеллектке негизделген үн жардамчыларын колдонушат мисал: Siri, Google Assistant, Alexa, жана Алиса [3].

2023-жылдын июлунда жарык көргөн германиялык “Der Spiegel” журналынын мукабасында дүйнөгө белгилүү төрт инсандын сүрөттөрү жарыяланган: Рим Папасы Франциск бийлеп жатат, Германиянын мурдагы канцлери Меркел Гавайиде сууга түшүүчү кийимчен суу кечип жүрөт, АКШнын мурдагы президенти Трамп түрмөдө отурса, белгилүү жаш экологиялык активист кыз Грета Тунберг колуна сыранын стаканын кармап учакта отурат. Бул инсандардын сүрөттөгү образдары алар тууралуу бизде калыптанган көнүмүш образдарга такыр окшобойт. Ананчы! Бул сүрөттөр жасалма интеллекттин (ЖИ) жардамы менен жаратылган. Бул сүрөттөрдүн баары “Чындыктын бүтүшү” деген аталыш менен берилген. Ал жасалма интеллект эбегейсиз тездик менен өнүгүп жаткан азыркы учурду эң таасын мүнөздөйт. Азыр чындыкты калптан айырмалай билүү уламдан улам оорлоп баратат. Көп учурда мүмкүн да болбой калды. Журналда жарыяланган сүрөттөрдөгүдөй. Мурда “Миң уккандан, бир көргөн артык” деп, көзүбүз менен көргөнгө гана толук ишенсек, азыр көргөн көзгө да ишенбей калган кез келди [4].

“Der Spiegel” журналы 2025-жылдын 8-январда “Кайрымдуулук кербени” иш-чарасынын алкагында “Бикард” кардиологиялык клиникасынын дарыгерлери Бишкектеги “Үмүт үйү” карыялар үйүндө медицина кызматкерлери менен биргеликте улгайган адамдарды уникалдуу акысыз текшерүүдөн өткөрүштү. Алар жасалма интеллекттин жардамы менен 40 жаштан ашкан адамдардын жүрөк оорусун аныкташты. Текшерүү жасалма интеллекттин

жардамы менен алар өнөкөт жүрөк жетишсиздигинин алгачкы баскычтарын аныктап, жүрөккө операция жасалгандан кийинки кыйынчылыктарды алдын ала айтышат. Бул инновациялык технология улгайган адамдардын жашоо сапатын жакшыртат жана жүрөк-кан тамыр ооруларынан өлүмдү азайтат. Жасалма интеллект технологияларын колдонуунун чөйрөсү маалыматты чогултуу, талдоо жана логикалык тыянак чыгаруу жөндөмдүүлүгү өзгөчө актуалдуу. Бул ЖИ диагноз коюуга, маалыматтарды жаздырууга жана дарыгердин жардамчысы катары иштөөгө мүмкүндүк берет. Изилдөө көрүнүктүү окумуштуулар Ишенбай Молдоташев, Дамир Осмонов жана Асан Назаровдун жетекчилиги астында “Бикард” кардиохирургиялык клиникасында көп жылдык илимий иштеп чыгууларга негизделген [5].

Жасалма интеллект адам жашоосуна чоң таасирин тийгизип жаткан учур да ЖИ жакшы жана жаман коркунучтарды да алып келет. Билим берүү, медицина, байланыш, медиа сыяктуу тармактарды жакшыртып жатат. Бирок ошол эле учурда жалган маалыматтарды таратуу, фейк сүрөт же видеолорду жаратуу сыяктуу коркунучтар да бар. Экендигин ЖИни туура пайдаланууну автор белгилеп кеткен. Эмне максатта адамдар (ЖИ) медиакоммуникация тармагында колдонушат.

Жасалма интеллект аркылуу жаңылыктарды даярдоо ыкмалары

2024-жыл – Жасалма Интеллект (ЖИ) жаатындагы чоң секирик жылдарынын бири болду. Айрыкча ChatGPT дүйнөдө эң көп колдонулган ЖИ системаларынын бири болуп, лидерлик позицияга чыкты. Ага күн сайын миллиондогон суроолор жана тапшырмалар берилет. Бирок алардын так санын айтуу кыйын, анткени бул процесс OpenAI’дын серверлери аркылуу ишке ашкан чексиз масштабдагы система болуп саналат. Колдонуучулардын саны күн санап өсүүдө — дүйнөнүн ар кайсы бурчтарынан ар түрдүү тилдерде жана темаларда суроолор менен кайрылышууда. Анын ичинде кыргыз тилинде да суроолор берилип, ЖИнин бул тилде жооп берүү мүмкүнчүлүктөрү күн өткөн сайын кеңейип, сапаты да жакшырууда. Бирок ЖИ берген маалыматтар дайыма 100% так болот деп айтуу кыйын. Ошентсе да, Жасалма Интеллекттин дүйнө жүзүндөгү орду күн сайын өсүп, адамзаттын келечегин өзгөртүп жатканы талашсыз [2].

Окутулган нейрон тармактары акыркы жылдары ар кандай жумуштарды аткарууда маанилүү жардамчы болуп калды. Медиа чөйрөсүндө ЖИ орфографияны жана пунктуацияны текшерүүгө, аудиону чечмелөөгө, автотегдөөгө, колдонуучулардын активдүүлүгүн анализдөөгө жардам берет, б.а. журналисттерден жана редакторлордон көп сандагы күндөлүк тапшырмаларды алып, так булактар менен иштөөгө жана текст жазууга убакыт бөлүүгө мүмкүндүк берет. Ошол эле учурда, ЖМКдагы кайсы милдеттерди жасалма интеллектке толук өткөрүп берүүгө болот жана адам машинанын ишинин натыйжасы үчүн жооп бериши керекпи же жокпу, ар дайым эле ачык эмес. Жасалма интеллект менен иштөөнүн көбөйүшү талаш-тартыштарга алып келет, аларды чечүү үчүн тиешелүү ченемдик документтерди иштеп чыгуу зарыл [1].

ЖИ учурда абдан пайдалуу курал десек да болот. Азыркы күндө көп иштерге жардам берип, биз билбеген маалыматтарды бат иштетүүдө жана күнүмдүк жөнөкөй тапшырмаларды аткарууда жардамы тийип жатат. Бирок толук ишенип коюу туура эмес. ЖИни колдонууда

дайыма адамдын көзөмөлү болушу шарт. Себеби ал дагы ката кетириши мүмкүн экендигин белгилеген. Азыркы дүйнөдө жасалма интеллект маданий айырмачылыктар жана инклюзивдүүлүк маселесин, башкача айтканда, дискриминация тобокелдиктерин минималдаштырууну жана бардык колдонуучуларга бирдей мамиле жасоону, мүмкүн болгон бир жактуулукту эске алуу маанилүү. Маанилүү, системаларды жасоо жана маданий көп түрдүүлүктү, ошондой эле коомдо болгон ар кандай көз караштарды таанууга жана урматтоого жөндөмдүү. Бул контентти түзүү жана жайылтуу процессинде ар кандай пикирлерди жана маданий өзгөчөлүктөрдү эске алууга кепилдик берген механизмдерди иштеп чыгууну камтыйт. Бул учурда, адамдардын тар тобу боюнча ЖИ системаларын сыноо эксперттер учурда баса маселелердин бири болуп саналат [1]. Дүйнөдө жасалма интеллект системаларын жөнгө салууга байланыштуу көптөгөн жергиликтүү жана улуттук укуктук актылар кабыл алынган. ЖИ боюнча мыйзамдардын эң көп саны АКШда, Улуу Британияда жана Испанияда кабыл алынган, Россия дагы ЖИни колдонууну жөнгө салуу боюнча алдынкы орундарды камтыйт [12]. Бул текст ЖИ технологиялары этикалык, маданий жана укуктук чөйрөлөрдө жоопкерчиликтүү жана адилеттүү болушу керек деген ойду баса белгилейт.

Дагы бир этикалык аспект-бул жасалма интеллект колдонулган мазмунду белгилөө зарылдыгы. Азыр окурмандарга учурда түзүлгөн мазмун менен иштеп жаткандыгын эскертүүгө милдеттендирген мыйзамдар жок, бирок көптөгөн кодекстерде маркировка пункту бар, бирок бул сунуш берүүчү мүнөзгө ээ. Интернетте коопсуз талааны түзүү үчүн колдонуучу маалымат Нейро тармактарын колдонуу менен иштелип чыккандыгы жөнүндө кабардар болууга укуктуу [3; 4]. Жасалма интеллект тутумдарын медиа чөйрөсүнө коопсуз киргизүү үчүн, жасалма интеллекттин ар кандай илимий багыттарынын өнүгүшүн колдоо жана бүткүл коомдун ЖИ жана анын колдонулушу жөнүндө маалымдуулугун ар тараптуу жогорулатуу керек. ЖИ жаатындагы атаандаштыкты өнүктүрүүнү колдоо, ЖИ жаатында ар кандай илимий өнүгүүлөрдү түзүүгө үндөө зарыл [8]. Акыркы бир нече жыл ичинде жасалма интеллектти иштеп чыгууда жана жайылтууда чоң жетишкендиктер болду, ал үй жумуштарына жардам берүү үчүн да, кесиптик чөйрөдө да кызматкерлердин жумуш маселелерин чечүүдө шериги катары колдонула баштады. Буга чейин машина жасалма интеллектти өнүктүрүүнүн жаңы айлампасында адамдардын коммуникациясында ортомчу катары иш алып барган, аны коммуникация процессинде адам менен бирдей иш алып барган жаңы коммуникатор кылган. Жасалма интеллект тутумдарынын тез жайылышы ЖИ менен иштөөнүн этикалык жагын талкуулоо зарылдыгын жаратат [1].

Жасалма интеллект журналистиканы кантип өзгөртүп жатат: маалымат чогултуудан контентти түзүүгө чейин, РБК менен биргеликте атайын жасалма интеллектке, анын мүмкүнчүлүктөрүнө жана тобокелдиктерине кызыккан, ошондой эле технологиядагы акыркы окуялардан кабардар болууну каалаган журналисттер үчүн уюштурулган. Семинардын жүрүшүндө "Ростелеком" IT боюнча улук вице-президенти Кирилл Меньшов жасалма интеллект кандай жаңы мүмкүнчүлүктөрдү ачып жатканы жана журналисттин ишине кандай жардам бере ала тургандыгы тууралуу айтып берди. Семинардын жүрүшүндө катышуучулар ар кандай учурларды талкуулашты жана ЖИ негизиндеги контентти түзүүнүн алдыңкы куралдарын иш жүзүндө үйрөнүштү. Талкуунун жүрүшүндө журналисттер күнүмдүк жана чыгармачылык иштеринде нейрондук тармакты эмне алмаштыра ала тургандыгы тууралуу өз ойлорун айтышты. Заманбап социалдык медиа платформалары тексттик билдирүүлөр, сүрөттөр, видео жана аудио жазуулар түрүндө колдонуучунун активин камсыз

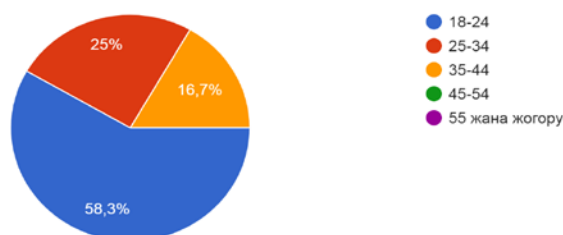
кылат. Салттуу ыкмалар аркылуу бул булактардан алынган баалуу маалыматтарды талдоо жана тартуу татаал жана ресурстарды талап кылган иш болушу мүмкүн. Бул контекстте жасалма интеллект (ЖИ) социалдык медиа талдоосун автоматташтыруунун жана натыйжалуу кылуунун күчтүү куралы болуп калат. ЖИ компьютердик тутумдарга адамдын жүрүм-турумун жана интеллект-атимикалык тапшырмаларды талдоого, түшүнүүгө жана көбөйтүүгө мүмкүндүк берген ар кандай ыкмаларды камтыйт. Социалдык медианы талдоодо ЖИ мазмунду автоматтык түрдө классификациялоо жана категориялоо, тренддерди жана сезимдерди аныктоо жана колдонуучунун жүрүм-турумун алдын-ала айтуу үчүн колдонулушу мүмкүн [2, 12-б.].

Ош шаарындагы журналисттердин ЖИ колдонуу практикалары: сурамжылоо

Изилөөнүн алкагында Ош шаарындагы журналистер арасында жасалма интеллектти колдонуу практикасына байланыштуу онлайн сурамжылоо жүргүзүлдү. Ушул максатта Google Forms платформасы колдонулуп, жалпысынан 18 суроодон турган анкета тузүлдү.

1. Жаш курагыңыз:

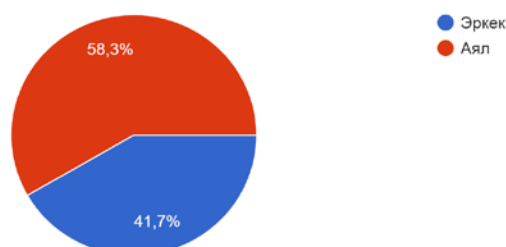
12 ответов

Бул сурамжылоого жалпысынан 12 журналист катышты. Катышуучулардын ичинен 58,3 пайызы 18-24 жаш курактагы журналисттерден турат. Бул көрсөткүч ЖИ технологияларына кызыккан жаш адистердин басымдуулугун көрсөтөт. Сурамжылоонун жыйынтыктары Ош шаарындагы журналисттер арасында ЖИнин колдонулушу тууралуу түшүнүк жана тенденцияларды аныктоого мүмкүнчүлүк берди.

2. Жынысыңыз:

12 ответов

Бул диаграммада 58,3 пайызы аялдар 41,7 пайызы эркектер жооп берди.

3. Журналист катары иштеген жалпы тажрыйбаңыз:

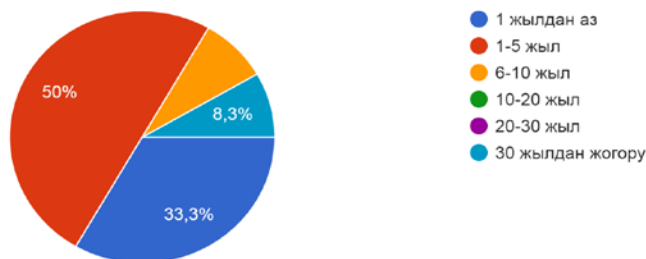
Верных ответов: 11 из 12

Бул жерде журналистердин иштеген тажрыйбасын көрсөткөн көрсөткүч пайызы берилген.

4. Азыркы иштеген жериңизде канча жылдан бери иштейсиз:

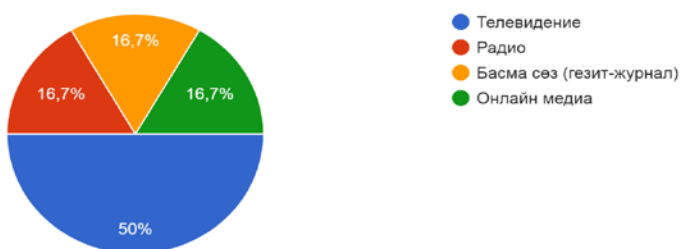
12 ответов

Ал эми бул жерде журналистердин иштеген иш тажрыйбасын көрсөткөн көрсөткүч көрсөтүлдү.

6. Иштеген медиа тармагыңыз:

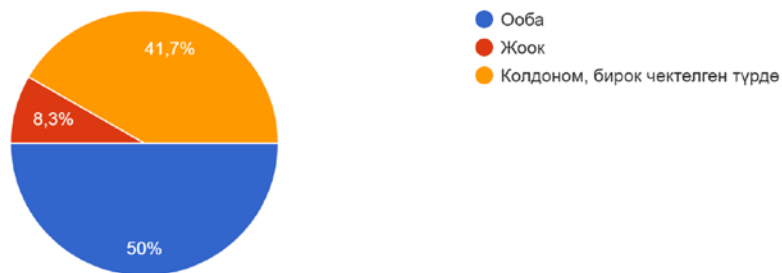
12 ответов

Журналистердин иштеген медиа тармагы көрсөтүлдү.

7. Журналисттик ишмердүүлүгүңүздө ЖИ колдонузбу?

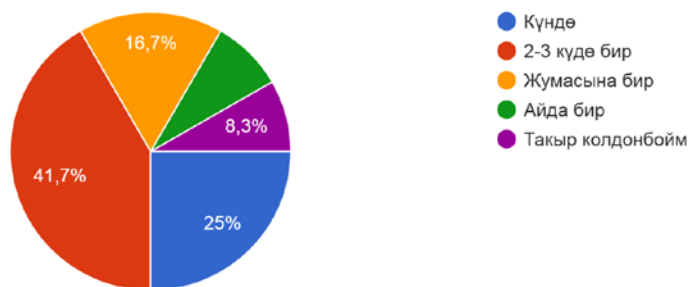
12 ответов

Журналисттердин ишинде жасалма интеллект колдонулуп жатканы байкалат. Бул жерде алардын 50% ЖИни колдонуп жатканын көрүүгө болот.

9. Жасалма интеллектти канча жыштыкта колдонуз?

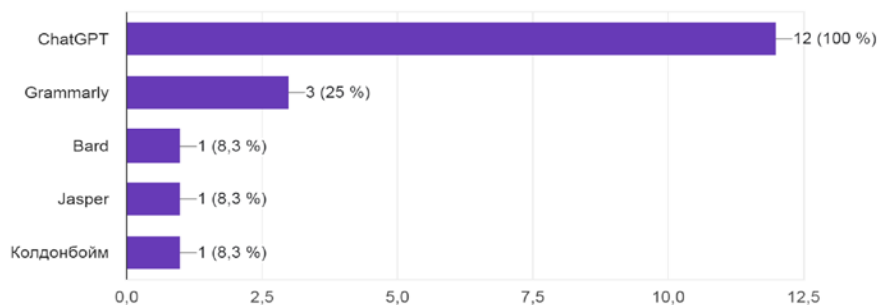
12 ответов

Бул жерде ЖИни канча жыштыкта колдонгону боюнча көрсөтүлгөн.

10. Кайсы ЖИ куралдарын колдонуз (бир нече вариантты белгилесе болот):

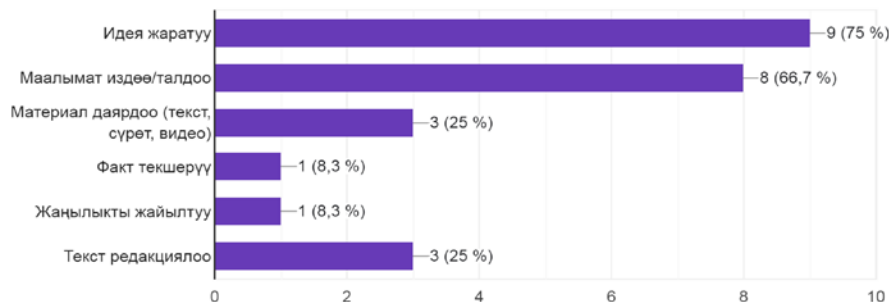
12 ответов

Бул жерде жасалма интеллекттин бир нече варианттары жазылган.

11. ЖИ журналисттик иштин кайсы баскычтарында эң пайдалуу деп ойлойсуз? (бир нече вариантты белгилесе болот)

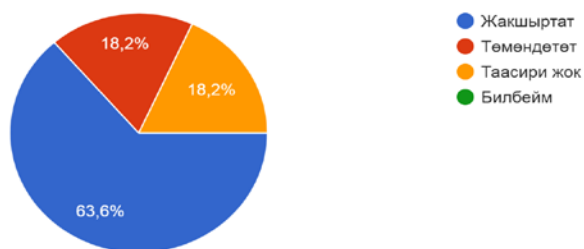
12 ответов

ЖИ журналисттик иштин бир нече баскычтарына пайдалуулугу көрсөтүлгөн.

12. ЖИ журналистиканын сапатына кандай таасир этет деп эсептейсиз?

11 ответов

ЖИнин журналистикага тийгизген таасири боюнча көрсөтүлгөн пайызы.

Корутунду

Бул квалификациялык иште жасалма интеллект (ЖИ) технологияларынын журналистика тармагындагы ролу, айрыкча жаңылыктарды даярдоо процессине тийгизген таасири ар тараптан каралып чыкты. Изилдөөнүн жүрүшүндө ЖИнин маалыматтарды чогултуу, сорттоо, талдоо жана автоматтык түрдө контент жаратуу мүмкүнчүлүктөрү кеңири анализделди.

Жасалма интеллект журналисттердин күнүмдүк ишмердүүлүгүнө олуттуу өзгөрүүлөрдү киргизүүдө. Ал кыска убакыттын ичинде чоң көлөмдөгү маалыматтарды иштеп чыгып, темалар боюнча мазмун сунуштап же автоматташтырылган жаңылыктарды жарата алат. Бул өз кезегинде журналисттердин эмгек үнөмдүүлүгүн жогорулатып, оперативдүүлүктү камсыздайт. Ошол эле учурда, ЖИ негизинде иштеген системалар фактыларды текшерүүдө, фейк маалыматтарды аныктоодо жана аудиториянын кызыкчылыгына ылайык мазмунду сунуштоодо да маанилүү роль ойнойт.

Бирок, ЖИнин журналистикага тийгизген таасири менен кошо айрым этикалык жана кесиптик маселелер да жаралууда. Адам факторунун азайышы, маалыматты бурмалоо

коркунучу жана автоматтык контенттин сапаты өндүү маселелер көңүл сыртында калбашы керек.

Жыйынтыктап айтканда, ЖИ технологиялары журналистиканын өнүгүшүнө түрткү берүүчү күч катары каралышы мүмкүн. Бирок, аларды колдонууда жоопкерчилик, этикалык нормалар жана адамдык көзөмөл ар дайым артыкчылыкта турушу зарыл. Келечекте ЖИ менен журналисттердин өз ара толуктоочу кызматташуусу сапаттуу жана так маалыматты жараткан жаңы медиамаданиятты калыптандырат деп айтууга болот.

Колдонулган адабияттар

1. А.С Ватьян, Н.Ф Гусаров Н.В Добренко СИСТЕМЫ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА стр.-186.
2. Н.О Шестерин.Метод использования искусственного интеллекта для создания медиаконтента/ Москва 2020.240 стр.
3. М.Токоев, Ж.Касаболотов, Алданба медиа сабаттуулук боюнча колдонмо “Der Spiegel” журналы, [99-100-бет].
4. Жасалма интеллект колдонуу чөйрөсү: <https://inclient.ru/>
5. ЖИ диагноз коюуга, маалыматтарды жаздырууга жана дарыгердин жардамчысы катары иштөөгө мүмкүндүк берет: <https://kg.eurasiatoday.ru/>
6. (ЖИ) колдонуу пайызы [5] Forbes.<https://inclient.ru/>
7. Фейк жаңылыктарды ЖИ аныктоосу боюнча видео: https://youtu.be/JXeSxDCDK4Y?si=flNY0LZHnSmjj7_m
8. “Der Spiegel” журналы
9. International journal of Professional Science 2.№9(1) - 2024 макаласынан
10. Журналистыка-2024: стан, праблемы перспективы журналынан
11. Жасалма интеллекттин жардамы менен жасалган сүрөттөр: <https://cdn1.resource-static-cdn.seaart.me/web/prod/img/home-nav-logo.7af9b8f.png>
12. Дүйнө жүзүндө адамдар (ЖИ) колдонуусу боюнча статистика: <https://wikipedia.org>
13. Жасалма интеллект колдонуу чөйрөсү: <https://inclient.ru/>
14. ЖИ диагноз коюуга, маалыматтарды жаздырууга жана дарыгердин жардамчысы катары иштөөгө мүмкүндүк берет: <https://kg.eurasiatoday.ru/>
15. (ЖИ) колдонуу пайызы:[5] Forbes.<https://inclient.ru/>
16. Искусственный интеллект макаласынан
17. (ЖАСАЛМА ИНТЕЛЛЕКТ ДООРУНДАГЫ ЭТИКА ЖАНА ЖООПКЕРЧИЛИК МЕДИАНЫН КӨЙГӨЙЛӨРҮ ЖАНА КЕЛЕЧЕГИ) макаласынан
18. Section 4 «Information technologies in social sphere» журналынан
19. Журналистыка-2024: стан, праблемы і перспективы журналынан
20. Правовые проблемы и перспективы искусственного интеллекта в сфере медиа макаласынан
21. ВНЕДРЕНИЕ ТЕХНОЛОГИЙ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В ВЕДУЩИХ КИТАЙСКИХ МЕДИА журналынан

Колдонулган интернет булактары

1. <https://kg.eurasiatoday.ru/zhasalma-intellekt-adamzat-zhinin-n-g-s-n-k-z-m-ld-sh-kerek/>

2. <https://internews.kg/meni-zhumushsuz-kaltyrat-dep-chochulajm-zhasalma-intellekt-kyrgyz-zhurnalistikasyna-kandaj-taasir-etet/>
3. UNESCO Recommendation on the Ethics of Artificial Intelligenc
4. European Commission – Ethics Guidelines for Trustworthy AI
5. <https://ec.europa.eu/futurium/en/ai-alliance-consultation>
6. palospublishing.com
7. <https://kg.eurasiatoday.ru/zhasalma-intellekt-adamzat-zhinin-n-g-s-n-k-z-m-ld-sh-kerek/>
8. <https://youtu.be/Fob0LVYRiq8?si=W66RTibUEo2sbBWs>
9. <https://ru.archive.kabar.kg/news/iskusstvennyi-intellekt-zagovoril-na-kyrgyzskom-iazyke>
10. https://youtu.be/JXeSxDCDK4Y?si=flNY0LZHnSmjj7_m

Открытый журнал евразийских исследований, 2025, 2(2), сс. 49-62

doi: 10.65469/ejournal.2025.2.6

ejournal.ilimbilim.kg

ЖУРНАЛИСТИКА жана PR / ЖУРНАЛИСТИКА и PR / JOURNALISM and PR
УДК

ВЛИЯНИЕ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА НА ПРОЦЕСС ПРОИЗВОДСТВА НОВОСТЕЙ

Майрамбек кызы Элина

Ошский государственный университет, Кыргызстан

Аннотация

В данной статье рассматривается влияние искусственного интеллекта (ИИ) на процесс производства новостей. В цифровую эпоху ИИ широко используется на каждом этапе журналистики — от сбора информации до проверки фактов, редактирования и доведения информации до аудитории. Авторы отмечают, что возможности ИИ повышают скорость и эффективность журналистики. В то же время продолжаются дискуссии об этических вопросах, точности и роли человеческого творчества. В статье сравнивается глобальный и локальный опыт, анализируются положительные и отрицательные стороны использования ИИ. В результате показано, что интеграция ИИ в журналистику приведет к пересмотру профессиональных стандартов и разработке новых методологических подходов.

Ключевые слова: искусственный интеллект, журналистика, производство новостей, медиатехнологии, этика

Open Journal of Eurasian Issues, 2025, 2(2), pp. 49-62

doi: 10.65469/eijournal.2025.2.6

eijournal.ilimbilim.kg

ЖУРНАЛИСТИКА жана PR / ЖУРНАЛИСТИКА и PR / JOURNALISM and PR
УДК

THE IMPACT OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE ON THE NEWS PRODUCTION PROCESS

Mairambek kzy Elina

Osh State University, Kyrgyzstan

Abstract

This article examines the impact of artificial intelligence (AI) on the news production process. In the digital age, AI is widely used at every stage of journalism – from information gathering to fact-checking, editing and delivering to the audience. The authors note that the capabilities of AI are increasing the speed and efficiency of journalism. At the same time, there are ongoing debates about ethical issues, accuracy and the role of human creativity. The article compares global and local experiences and analyzes the positive and negative aspects of the use of AI. As a result, it is shown that the integration of AI in journalism will lead to a revision of professional standards and the development of new methodological approaches.

Keywords: artificial intelligence, journalism, news production, media technology, ethics